

[Elmqvist.]

i klare og tydelige ord i § 78 siger, at enhver, der anholdes, skal inden 24 timer stilles for en dommer; det er et klart brud på grundloven, uden at der er nogen mulighed for fortolkning af § 78. Imod sådanne klare og utvivlsomme tilsidesættelser af grundloven må borgerne selvfølgelig have domstolens beskyttelse. Jeg kan ikke tænke mig andet, end at den højtærede formand vil være enig med mig deri.

Anderledes er det naturligvis, hvor det drejer sig om en fortolkning af en bestemmelse i grundloven, altså hvor der kan være tvivl om grundlovens mening. Her er der, som jeg sagde før, stadig nogle, der er i tvivl om, hvorvidt Højesteret bør have en omstødelsesret. De fleste statsretsjurister og de fleste jurister — jeg tror også de fleste politikere — mener, at Højesteret bør have retten. Men overfor det faktiske, at Højesteret har retten, er der altså nogle, der mener, at dette er forkert. Højesteret har hidtil statueret, at den tvivl, der har foreligget i nogle af de sager, Højesteret har haft til bedømmelse, har været af en sådan karakter, at tvivlen måtte komme lovgivningsmagten til gode. Dette standpunkt har fundet sit udtryk i den dom, jeg før citerede: Ved denne dom godkendte Højesteret fæsteafsløsningsloven med den begrundelse, at den anfægtede lovs grundlovsstridighed ikke kunne statueres med den sikkerhed, som måtte kræves for, at domstolene skulle kunne tilsidesætte bestemmelser i en på grundlovmæssig måde vedtagen lov som grundlovsstridige.

Heri har der fra visse sider været lagt dette, at Højesteret overhovedet ikke vil og heller ikke bør indlade sig på at erklære en lov for grundlovsstridig, hvis Højesteret mener, der kan være tvivl, selvom Højesteret iøvrigt måtte mene, at rigsdagens fortolkning er forkert.

Jeg mener, det er helt forkert at lægge dette i Højesterets hidtidige afgørelser. Afgørelsen af, om der, selvom der kan være tvivl om fortolkningen, dog er så meget, der taler imod regeringens fortolkning, at den ikke bør stå ved magt, ligger hos Højesteret, således som forholdene er i dag. Det, Højesteret hidtil har sagt, er kun dette, at det må kræves, at domstolene med en vis sikkerhed kan konstatere en lovs grundlovsstridighed, for at en lov skal kunne anfægtes. Men graden af tvivlen eller graden af den sikkerhed, der skal være tilstede, har Højesteret ikke givet afkald på at bestemme, og der foreligger i den hidtidige praksis intet om, at Højesteret vil kræve, at denne sikker-

hed skal være en 100 pct.s sikkerhed for, at grundloven er brudt. Højesteret har kun udtalt, at i det nævnte konkrete tilfælde, fæsteafsløsningsloven, kunne det ikke statures med tilstrækkelig sikkerhed, at loven var grundlovsstridig; men hvilken sikkerhed Højesteret i almindelighed mener der skal til, for at Højesteret kan erklære en lov for grundlovsstridig, har Højesteret aldeles ikke udtalt sig om.

Den højtærede formand gjorde en tilføjelse gående ud på, at i hvert fald er det omstridt, om Højesteret har denne ret, når det drejer sig om tilfælde, hvor lovgivningsmagten netop har været opmærksom på vedkommende lovforslags forhold til grundlovsbestemmelsen, altså selv har drøftet og taget stilling til dette spørgsmål ud fra sit ansvar og sin pligt til at respektere den til enhver tid gældende grundlovsbestemmelser. Også dette er helt forkert. Jeg har sagt før, og jeg siger igen, at Højesteret har denne ret i dag, og at det er anerkendt statsretligt, at denne ret tilkommer Højesteret i dag. At dette, at lovgivningsmagten selv har været opmærksom på vedkommende forslags forhold til grundlovens bestemmelser, altså selv har drøftet og taget stilling til dette spørgsmål, skulle udelukke Højesterets ret til at underkende loven, hvis Højesteret iøvrigt har denne ret, således som den højtærede formand gav udtryk for at der var nogle der mente, kan jeg slet ikke anerkende. Det ville efter min mening føre til helt urimelige resultater. Det, at rigsdagen ikke har drøftet, om en lovbestemmelse måtte være grundlovsstridig eller ej, vil jo ofte være et udtryk for, at rigsdagen overhovedet ikke har kunnet tænke sig dette. Men at Højesterets kompetence, hvis protest derefter rejses mod bestemmelsen, skulle være mere vidtgående i et sådant tilfælde, end hvor der i rigsdagen har været tvivl og diskussion for og imod med det resultat, at et flertal har ment, at lovbestemmelsen ikke var grundlovsstridig, synes jeg ville være helt urimeligt. Enten må Højesteret have kompetence til at bedømme en lovs grundlovmæssighed, eller også må Højesteret ikke have det. Kommer man til det resultat, at domstolene har denne kompetence, således som de har den i dag, må de selvfølgelig også have den, selvom rigsdagen nok så meget har drøftet spørgsmålet og har taget stilling til det. Det synes jeg er ganske klart.

Altså, for at sige det endnu en gang: stillingen i dag er den, at det er anerkendt, at domstolene har ret til at prøve lovgivningsmagtens afgørelser.